

(podmiot wnoszący petycję)

Minister Sprawiedliwości

Al. Ujazdowskie 11

00-950 Warszawa

(organ władzy publicznej)

PETYCJA

W imieniu **Fundacji Trybun.org.pl** będąc członkiem zarządu
uprawnionym do jednoosobowej reprezentacji:

1. na podstawie art. 2 ust. 1, art. 2 ust. 2 pkt. 1 i art. 9 ustawy z dnia 11 lipca 2014 roku o petycjach, wnoszę petycję w interesie publicznym, której przedmiotem jest rozpoczęcie przez Ministerstwo Sprawiedliwości prac i analiz rządowych i doprowadzenie do powstania rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy kodeks cywilny polegającego na dodaniu po art. 423 przepisu art. 423¹ w brzmieniu:

Kto nie podlega karze za działanie z przekroczeniem obrony koniecznej, ten nie jest odpowiedzialny za szkodę wyrządzoną napastnikowi.

2. Na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 11 lipca 2014 roku o petycjach, wyrażam zgodę na ujawnienie petycji na stronie internetowej podmiotu rozpatrującego petycję wraz z danymi osobowymi podmiotu wnoszącego petycję;

uzasadnienie

1/ W dniu kwietnia 2017 r. Minister Sprawiedliwości Zbigniew Ziobro przedstawił propozycję zmiany Kodeksu karnego polegającą na dodaniu do art. 25 kk przepisu §2a. Projekt

ustawy został skierowany przez Radę Ministrów jako projekt rządowy (druk nr 1871). Projekt ustawy został uchwalony i uzyskał podpis Prezydenta RP. Przepis ma brzmienie: art. 25§2a: *Nie podlega karze, kto przekracza granice obrony koniecznej, odpierając zamach polegający na wdarciu się do mieszkania, lokalu, domu albo na przylegający do nich ogrodzony teren lub odpierając zamach poprzedzony wdarciem się do tych miejsc, chyba że przekroczenie granic obrony koniecznej było rażące.*

2/ Obrona konieczna wykonywana ściśle w granicach tej obrony jest działaniem prawnym (zgodnym z prawem i niezakazanym) odpieraniem bezprawnego zamachu. Przekroczenie granic obrony koniecznej sprawia, że czyn jest bezprawny. Oczywiście na gruncie przepisów kk jest spostrzeżenie, że każde przekroczenie granic obrony koniecznej jest czynem bezprawnym, chociaż zdarzają się przypadki, że sprawca nie podlega karze (art. 25§2, §2a i §3 kk).

3/ W piśmiennictwie prawniczym (kopia artykułu Kamila Siwek pt. *O art. 25 § 2a Kodeksu karnego – krytycznie*, opublikowanego w Przeglądzie Sądowym nr 6 z 2018 roku w załączeniu) wskazano, na istoty problem, który może dotknąć osoby, które pozostaną bezkarne w oparciu o przepis art. 25§2 a kk. Otóż o ile przesłanki obrony koniecznej ułożone są w prawie cywilnym analogicznie do art. 25§1 kk, o tyle – odmiennie niż to przewiduje prawo karne – prawo cywilne w ogóle nie przewiduje szczególnych rozwiązań dotyczących przekroczenia granic obrony koniecznej. To powoduje, że jakiegokolwiek wyjście poza granice obrony koniecznej jest zawsze bezprawne.

Przepis 25§1 kk likwiduje bezprawność czynu, czyli działanie w ramach tego przepisu nie jest bezprawne. Natomiast działanie w granicach art. 25§2a kk nie jest określone jako pozbawione bezprawności, a wywołuje tylko taki skutek, że brak jest możliwości ukarania osoby sprawcy. Sprawca bezprawnego czynu popełnionego z przekroczeniem granic obrony koniecznej w ramach art. 25§2a kk nie podlega karze.

4/ Prawo cywilne nie przewiduje rozwiązań dotyczących przekroczenia granic obrony koniecznej. Na gruncie kodeksu cywilnego każde przekroczenie granice obrony koniecznej jest bezprawne. *Wyłączenie karalności określonego czynu na gruncie prawa karnego nie legalizuje tego czynu w sferze prawa cywilnego. Nie ulega więc wątpliwości, że na tle polskiego prawa cywilnego przekroczenie granic obrony koniecznej jest czynem bezprawnym i zasadniczo pociąga za sobą odpowiedzialność odszkodowawczą. (...) wyłączenie bezprawności cywilnej, a tym samym wyrządzenie napastnikowi szkody wolne jest od odpowiedzialności cywilnej tylko wtedy, gdy nastąpiło w granicach obrony koniecznej. W przeciwnym razie stanowi czyn*

niedozwolony w rozumieniu przepisów Kodeksu cywilnego o czynach niedozwolonych (art. 415 i następane kc) (Kamil Siwek, O art. 25 § 2a Kodeksu karnego – krytycznie Przegląd Sądowy 6/2018).

5/ Przekroczenie granic obrony koniecznej i stosowanie art. 25§2a kk powoduje bezkarność w na gruncie prawa karnego (art. 17§1 pkt 4 kpk). Taki czyn pozostaje jednak czynem zakazanym przez normy cywilnoprawne. *Uchylenie karalności przestępstwa popełnionego w razie przekroczenia granic obrony koniecznej (art. 25§2a kk), nie dotyczy bezprawności, a to właśnie ten element odpowiada za to, co jest dozwolone prawem, a co jest tym prawem zakazane.* (Kamil Siwek, O art. 25 § 2a Kodeksu karnego – krytycznie Przegląd Sądowy 6/2018). Niestety, i to jest wadliwość przepisu art. 25§2a kk, w stosunku do stanu prawnego poprzedzającego wprowadzenie art. 25§2a kk granice obrony koniecznej na gruncie prawa karnego i cywilnego, pozostają niezmienione. Bez zmiany obowiązuje przepis art. 423 kc oraz art. 25§1 kk.

6/ Słuszne jest twierdzenie, że uchylenie karalności czynu popełnionego w ramach przekroczenia granic obrony koniecznej (art. 25§2a kk) nie poszerza granic obrony koniecznej. Ktoś kto przekroczy granice obrony koniecznej (art. 25§1 kk) i znajdzie wobec niego zastosowanie art. 25§2a kk nie będzie podlegał karze. **Niestety ktoś taki może podlegać odpowiedzialności przed sądem cywilnym za szkodę, w rozumieniu przepisów prawa cywilnego.**

Np. użycie broni palnej w obronie koniecznej, które zostanie zakwalifikowane z art. 25§2a kk może wywołać spore spustoszenie u napastnika. Teraz gdy obowiązuje art. 25§2a kk obywatele mają trochę łatwiej, także ci, którzy by chcieli skorzystać z broni palnej. Trzeba jednak rozwiązać problem polegający na tym, że broniący się nie będzie karany na podstawie kodeksu karnego, ale będzie odpowiadał finansowo, czyli będzie karany cywilnie.

7/ Aby zlikwidować zaprezentowany problem, prostym rozwiązaniem jest zmiana kodeksu cywilnego poprzez dodanie po przepisie regulującym działanie w obronie koniecznej (art. 423 kc), przepisu regulującego działanie z przekroczeniem granic obrony koniecznej w sytuacji gdy sprawca czynu nie podlega karze w postępowaniu karnym. W takim przypadku na podstawie art. 17§1 pkt 4 kpk postępowanie karne nie może być wszczęte, a wszczęte musi być umorzone. Przepis proceduralny będący konsekwencją działania w obronie koniecznej – art. 25§1 kk i działaniem z przekroczeniem obrony koniecznej na podstawie art. 25§2a kk jest taki sam – nakazuje umorzenie postępowania lub zakazuje wszczęcia postępowania (art. 17§1 pkt 2 i 4 kpk).

Na gruncie przepisów kodeksu cywilnego ten kto działa w obronie koniecznej nie jest odpowiedzialny za szkodę wyrządzoną napastnikowi – nie popełnia przestępstwa i nie jest odpowiedzialny za szkodę. W sytuacji gdy ten kto działa z przekroczeniem granic obrony koniecznej ale nie podlega karze na podstawie przepisów karnych, również nie powinien być odpowiedzialny za szkodę. Konsekwencja cywilnoprawna dla osoby niekaranej za przekroczenie obrony koniecznej powinna taka sama jak dla osoby działającej w obronie koniecznej.

8/ Z uwagi na powyższe argumenty domagałem się w petycji złożonej do Sejmu w dnia 25.10.2020 r. aby Sejm uchwalił w interesie publicznym zmianę kodeksu cywilnego przez dodanie po art. 423 przepisu art. 423¹ w brzmieniu: ***Kto nie podlega karze za działanie z przekroczeniem obrony koniecznej, ten nie jest odpowiedzialny za szkodę wyrządzoną napastnikowi.***

Petycji został nadany bieg, nadano jej numer BKSP-144-IX-239/20. Petycja została poddana opiniowaniu przez Biuro Analiz Sejmowych. BAS wydał opinię z dnia 19.02.2021 r. numer BAS-WAP-2587/20. W opinii tej BAS stwierdza:

Przedmiotem petycji jest postulat zmiany przepisów Kodeksu cywilnego, z uwagi na wskazaną przez Wnioskodawcę problematykę możliwości ponoszenia odpowiedzialności cywilnej za wyrządzoną szkodę przez osoby, które pomimo uznania przez sąd karny ich działania w ramach przekroczenia granic obrony koniecznej (np. z art. 25 § 2a k.k.) nie podlegają karze. Przedstawione w petycji propozycje mieszczą się w zakresie swobody regulacyjnej ustawodawcy, a ich analiza prowadzi do wniosku, że oparte zostały na trafnym rozpoznaniu obowiązującego stanu prawnego.

Niemniej należy wskazać, że przedstawiona w petycji zmiana nie ma charakteru „punktowego”, lecz stanowi zmianę o charakterze systemowym i rzutuje na dotychczasowo przyjęte konstrukcje. Ewentualne podjęcie nad nimi prac powinno zostać poprzedzone odpowiednimi analizami i konsultacjami. Ponadto, proponowana w petycji zmiana odnosi się do przepisów Kodeksu cywilnego. Ustawy o randze kodeksowej mają natomiast podstawowe znaczenie dla określonej gałęzi prawa, a merytoryczne zmiany w tego typu ustawach powinny odzwierciedlać aktualne koncepcje i kierunki regulacji kodeksowej, które w szczególności określone są przez Radę Ministrów. Wobec tego, w przypadku uznania zasadności propozycji Wnioskodawcy, celowe byłoby wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości z postulatem rozważenia nowelizacji Kodeksu

cywilnego w zakresie rozszerzenia katalogu okoliczności wyłączających odpowiedzialność odszkodowawczą za wyrządzoną szkodę.

Na podstawie tego opinii BAS należy uznać, że opisany przeze mnie problem w istocie istnieje. Sejmowa Komisja Petycji prawdopodobnie sprawą się nie zajmie, z uwagi na proponowaną zmianę określaną przez BAS jako zmiana kodeksu cywilnego o charakterze systemowym. Jako właściwy organ podjęcia inicjatywy ustawodawczej, poprzedzonej analizą, w opisanym przedmiocie BAS wskazuje Ministerstwo Sprawiedliwości.

Zatem do Ministerstwa petycję składam domagając zainicjowania prac rządowych nad powstanie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy kodeks cywilny w wyżej opisanym zakresie.

9/ W załączeniu przedstawiam artykuł pana Kamila Siwek pt. *O art. 25 § 2a Kodeksu karnego – krytycznie*, opublikowany w Przeglądzie Sądowym nr 6 z 2018 roku, który bardzo szczegółowo opisuje zasygnalizowany w petycji problem. W załączeniu składam petycję złożoną do Sejmu oraz opinię Biura Analiz Sejmowych z dnia 19.02.2021 r.

25 lutego 2021 r.